

WAT IS EEN "AMBACHT" EN WAT IS EEN "BEGIN"

door J.B. DREESEN

Op een recente voordracht over 's Heerwoutermansambacht hadden we het over de 35 AMBACHTEN waaruit het Brugse Vrije in de Middeleeuwen bestond, over 's HeerwoutermansAMBACHT (uiteraard) en over de indeling van deze ambachten in BEGINNEN.

Terecht kwam uit de zaal de vraag naar de juiste betekenis van een AMBACHT en een BEGIN. Het daaropvolgende antwoord willen we even op papier hernemen tot meerdere kennis van de niet aanwezigen.

Als in de Middeleeuwen een nieuwe polder op de zee gewonnen was, verkavelde de Graaf het gewonnen land onder diegenen die aan de inpoldering meegewerkt hadden, hetzij door dijkwerkers te leveren, hetzij door geldmiddelen ter beschikking te stellen.

Nadat de percelen toegewezen waren, moesten alle eigenaars van de nieuwe polder zich verenigen in een vereniging die men een WATERSCHAP noemde. Zij kozen, tussen die eigenaars, een bestuur. De leden van dit bestuur stonden in voor het onderhoud en het in stand houden van alles dat betrekking had tot het waterschap. Hierbij hoorde de waterkering en de waterlozing en ook het onderhoud van sluizen, bruggen en wegen.

Al de eigenaars van dat waterschap dienden, in verhouding tot hun eigendom een bijdrage te betalen voor het onderhoud van het gehele waterschap. Elk jaar bepaalde het bestuur hoeveel elke eigenaar per gemet (1 gemet = 44 aren) moest betalen. De bijdragen in de kosten werden het WATERGELD genoemd.

Alle percelen werden geregistreerd in een OMMELOPER (dit is een KADASTERBOEK). Op basis van de geregistreeerde percelen werd het watergeld bepaald en geïnd. De functionaris die belast was met het innen van het watergeld noemde de WAESSCHOUTETE of WAERSCHOUT (Waes is een oud-vlaams woord voor slijk, modder, land dat bij laag water droog viel). In feite was hij de MODDER of SLIJKSCHOUT. Naarmate dat de polder bevolkt geraakte moest er echter ook in een administratieve organisatie voorzien worden. Daardoor werd elke waterschap ook een administratieve omschrijving die men een AMBACHT noemde. Dit soort ambacht mag men niet verwarren met de gelijkaardige term die in de middeleeuwen gebruikt werd om de beroepsverenigingen aan te duiden zoals bijvoorbeeld het ambacht van de KUIPERS of de METSERS enz.

Aan het hoofd van zo'n administratief AMBACHT stelde de Graaf een AMBACHTSMAN dit is AMBTMAN, AMMAN ofte SCHOUT aan. Hij was de vertegenwoordiger van het landsheerlijk gezag, bepaald de graaf of de bisschop. Hij was de man die de geschillen beslechte en in civiele zaken recht sprak. Soms werden de functie van WAESSCHOUTEDE en SCHOUT door een en dezelfde persoon uitgeoefend.

Tot daar het AMBACHT. Nu het BEGIN.

De OMMELOPERS (lees kadasterboeken) omschrijven alle percelen van een WATERSCHAP en groeperen deze in "BLOKKEN". De grenzen van een blok, bestaande uit wegen, watergangen en/of dijken werden telkens aan het hoofd van een groep percelen uitvoerig beschreven waarbij de aanhef onveranderlijk luidde "DIT BEGHINT...".

In de oudste Ommelopers zijn deze blokken in de rand van het blad genummerd, zodat de gewoonte ontstond een bepaalde groep percelen

met een rangnummer aan te duiden. Onder invloed van de eerste woorden van de omschrijving sprak men toen van het "zoveelste begin". Vandaar dan ook dat men bij de indeling van 's Heerwoutermansambacht over 41 beginnen spreekt.

Bronnen

- E. GOTTSCHALCK dr. his. Historische Geografie van West-Zeeuws-Vlaanderen. Vol. I.
M. COORNAERT lic. his. Historische Geografie van het West-Vrije.

GEDATEERDE HUIZEN IN OOSTENDE

door Germain BILLIET

Huizen met een geboortedatum zijn rariteiten. Ze vormen niet 1% van het totaal aantal huizen in Groot-Oostende : 18.200 op 1.1.1989 (volgens 'n betrouwbare bron). In een "ongedateerd landschap" trekken ze dus de aandacht. Maar hoe lang nog ? Want ook die soort is met uitroeiing bedreigd. Als de slopershamer - bijzonder bedrijvig de laatste jaren - zijn werk gedaan heeft verrijst de nieuwbouw zonder chronologisch merkteken. Dat laatste kan ook verdwijnen als de gevel een beurt krijgt. Je kunt dat jammer vinden want die tatouage is een oriëntatie in de tijd. Ze getuigt over 't algemeen van de uitbreiding van de stad want op de bouwplaats stond er voordien (meestal) niets.

Gedateerde huizen vertoonden vaak een zekere standing. Maar daarover valt te discussiëren. In elk geval die mode is voorbij. Nieuwbouw krijgt al decennien geen geboortevlek mee.

Ten gerieve van het nageslacht heb ik hier een lijst aangelegd die mij vele wandel- en slenterpartijtjes heeft gekost. Daarbij heb ik heel wat geleerd o.a. dat onze stad een onoverzichtelijke rijkdom aan bouwstijlen vertoont en dat - zoals elders - ook in de ex-Koningin der Badsteden - een groot aantal huizen te verloederen staan.

Mijn inventaris is niet volledig : Stene-dorp en Zandvoorde heb ik niet uitgeplozen. Bovendien heb ik wellicht fouten gemaakt. Daarvoor vraag ik excuus.

Vooraleer mijn register voor te leggen, een paar opmerkingen. Oostende is schamel bedeed met historische gebouwen. Het bezit nog (ondergronds) een getuige van vóór het allesverwoestende beleg (1601-1604), nl. de grondvesten van de Peperbus (eerste steenlegging 20 juli 1478). Verder bestaat er nog een huis uit 1729 en een uit 1765. Moloch Constructor heeft veel opgeruimd.

Verdwenen zijn (na W.O. II) : de herberg "In 't Zeepaard" uit 1699 (Brabantstraat 8) en het trapgevelhuisje uit 1741 (Christinastraat 67).

Op de hoek van de Christina- en Langestraat (nu :Wiener Caffee) bevond zich tot 1989, een laag gebouw waarin sinds 1906 het café-restaurant "A la Pantoufle" huisde en na W.O. II de Van's-danszaal. Buiten op de schoorsteen stond duidelijk 1611, een onwaarschijnlijk vroege datum, zo kort na 't beleg (cf. A. Van Caillie, Oud Oostende in Beeld 5 (1991), nrs. 46 en 101).

Opgedoeft zijn ook het hoekhuis (Steenbakkersstraat-Nieuwpoortsesteenweg, nu Coiffure Capri) dat van 1892 dateerde. In dezelfde